Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«28» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 18 «Виробництво та технології», J «Транспорт та послуги»

спеціальність: 181 «Харчові технології», 241 «Готельно-ресторанна справа»

освітня програма: «Крафтові харчові технології в ресторанному бізнесі»,
«Готельно-ресторанна справа»

вид дисципліни: обов'язкова

факультет: ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2026/2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«27» серпня 2026 року. протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Гапоненко Ганна Ігорівна, кандидат економічних наук,доцент, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій

Програму схвалено на засіданні кафедри готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій

Протокол № 1 від «26» серпня 2026 року

Завідувач кафедри готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій

(підпис) Наталя ДАНЬКО (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Крафтові харчові технології в ресторанному бізнесі»

Гарант освітньо-професійної програми «Крафтові харчові технології в ресторанному бізнесі» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(підпис) Віталій ЧЕРВОНИЙ (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Готельно-ресторанна справа»

Гарант освітньо-професійної програми «Готельно-ресторанна справа» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(підпис) Олена МИКОЛЕНКО (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

(підпис) Ганна ПАНАСЕНКО (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Готельно-ресторанна справа» за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа та кейтеринг», «Крафтові харчові технології в ресторанному бізнесі» за спеціальністю 181 «Харчові технології».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є формування у студентів економічного мислення і системи спеціальних економічних знань у галузі управління господарсько-фінансовою діяльністю готельно-ресторанних підприємств, опанування необхідними практичними навичками економічного обґрунтування управлінських рішень.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є:
- підприємство як суб'єкт господарювання та основні напрями його господарсько-фінансової діяльності (операційна, інвестиційна, інноваційна, фінансова);
- формування програми виробництва продукції та її реалізації, визначення виробничої потужності підприємства;
- визначення складових ресурсного потенціалу підприємства та шляхи його ефективного використання;
- теоретичні засади формування та використання трудових ресурсів підприємства та системи їх матеріального стимулювання;
- методичні підходи до їх аналізу та планування;
- теоретичні засади формування та використання майнових ресурсів (активів) підприємства, методичні підходи до їх аналізу та планування;
- теоретичні засади формування капіталу підприємства, методичні підходи до його аналізу та планування;

механізм формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства;

оцінка ефективності господарської діяльності та пошук шляхів її підвищення;
- сутність фінансово-майнового стану підприємства, його складові та методи оцінки;
- конкурентоспроможність підприємства та методи її оцінки;
- механізм розвитку підприємства, запобігання кризових явищ та банкрутства.

Здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності, навички взаємодії (робота в команді).
Здатність проектувати технологічний процес виробництва продукції і складати необхідну нормативну документацію на напівфабрикати та готову кулінарну продукцію.
Здатність розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу

1.3. Кількість кредитів 7

1.4. Загальна кількість годин 210

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов’язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
4-й та 5-й	4-й та 5-й
Лекції	
62 год. (32 год. – 4 сем., 30 год. – 5 сем.)	20 год. (2 год. – ауд., 8 год. – дист. – 4 сем.) (2 год. – ауд., 8 год. – дист. – 5 сем.)
Практичні заняття	
31 год. (16 год. – 5 сем., 15 год. – 6 сем.)	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
117 год. (72 год. – 4 сем., 45 год. – 5 сем.)	190 год. (110 год. – 4 сем., 80 год. – 5 сем.)
у тому числі індивідуальні завдання (контрольна робота)	
10 год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Відповідно до освітньо-професійної програми «Готельно-ресторанна справа»:

- формування наступних загальних компетентностей

ЗК 09. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

-формування наступних фахових компетентностей

СК 01. Розуміння предметної області і специфіки професійно діяльності.

СК 02. Здатність організовувати сервісно-виробничий процес з урахуванням вимог і потреб споживачів та забезпечувати його ефективність.

СК 04. Здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності, навички взаємодії (робота в команді).

СК 05. Здатність управляти підприємством, приймати рішення у господарській діяльності суб’єктів готельного та ресторанного бізнесу.

СК 08. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання готельних та ресторанних послуг для різних сегментів споживачів.

СК 10. Здатність працювати з технічною, економічною, технологічною та іншою документацією та здійснювати розрахункові операції суб’єктом готельного та ресторанного бізнесу.

СК 12. Здатність ініціювати концепцію розвитку бізнесу, формулювати бізнес-ідею розвитку суб’єктів готельного та ресторанного бізнесу.

СК 13. Здатність розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб’єктів готельного та ресторанного бізнесу

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Освітньо-професійної програми «Готельно-ресторанна справа»

РН 02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з готельної та ресторанної справи, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних та ресторанних послуг, а також суміжних наук.

РН 05. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

РН 10. Розробляти нові послуги (продукцію), використовуючи сучасні технології виробництва та обслуговування споживачів.

РН 12. Здійснювати ефективний контроль якості продуктів та послуг закладів готельного і ресторанного господарства.

РН 13. Визначати та формувати організаційну структуру підрозділів, координувати їх діяльність, визначати їх завдання та штатний розклад, вимоги до кваліфікації персоналу.

РН 16. Виконувати самостійно завдання, розв'язувати задачі і проблеми, застосовувати їх в різних професійних ситуаціях та відповідати за результати своєї діяльності.

РН 20. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

РН 23. Застосовувати фінансову інформацію для прийняття рішень, вміти забезпечувати фінансову ефективність бізнесу.

1.8. Пререквізити: «Вступ до гостинності», «Підприємництво», «Економічна теорія», «Економіко-математичне моделювання у сфері послуг», «Менеджмент готельного та ресторанного господарства», «Організація готельного господарства».

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови-функціонування підприємств. Поняття економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування.

Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та інші. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

Види підприємства та їх класифікація. Економічні особливості різних виді підприємств. Об'єднання підприємств.

Тема 2. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємств

Методи вимірювання та показники обсягу діяльності підприємства, їх специфіка з галузями господарювання.

Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських зв’язків підприємства.

Інформаційне забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства. Методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми.

Фактори, що визначають обсяги виробництва продукції. Планування параметрів виробничої програми: послідовність, методи. Визначення необхідного та можливого обсягів виробництва продукції. Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовище.

Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства. Виробнича потужність підприємства, системи та методи її визначення.

Оперативне виробниче планування обсягів та ритмічності виробництва. Резерви зростання обсягів виробництва продукції.

Суть та завдання матеріально-технічного забезпечення підприємства. Зміст плану матеріально-технічного забезпечення. Збалансування розміру потреби в ресурсах і джерел її забезпечення.

Планування матеріально-технічного забезпечення. його взаємозв'язок з виробничою програмою та фінансовими можливостями підприємства. Баланс матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Поняття оптимальної партії постачання та регламенту поставки. Критерії оптимізації партії постачання та обґрунтування її обсягу.

Норми витрат матеріальних ресурсів як основа визначення потреби підприємства.

Види норм і їх характеристика. Методи розробки норм витрат матеріальних ресурсів.

Значення та напрями підвищення ресурсозбереження на виробництві.

Тема 3. Управління збутовою діяльністю підприємств

Суть та завдання збутової діяльності підприємства. Зміст плану збуту продукції підприємства. Збалансування розміру потреби в ресурсах і джерел її забезпечення. Основні форми та види збутової діяльності підприємства.

Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на обсяги, структуру збуту продукції підприємств.

Методика аналізу збутової діяльності підприємства. Маркетинговий аналіз як передумова формування програми випуску та збуту продукції.

Планування обсягів реалізації продукції підприємства. Оперативне планування обсягів та сезонності реалізації продукції підприємств.

Резерви зростання обсягів реалізації продукції підприємств.

Тема 4. Трудові ресурси підприємства

Визначення економічних термінів: трудові ресурси, кадри, персонал, трудовий потенціал. Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Виокремлення і характеристика робітників за рівнем кваліфікації.

Показники чисельності персоналу, їх склад та методика визначення. Показники руху персоналу та методика їх визначення. Чинники, які мають враховуватися у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу. Визначення чисельності окремих категорій працівників підприємства.

Продуктивність праці як економічна категорія. Різноманітність підходів до визначення та методи розрахунку продуктивності праці на підприємствах. Показники рівня продуктивності праці. Зовнішні та внутрішні чинники зростання продуктивності праці. Резерви підвищення продуктивності праці на підприємствах.

Поняття оплати праці. Основні функції заробітної плати (відтворювальна, стимулювала, регулювальна, соціальна) та їх реалізація. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Договірне регулювання оплати праці найманого персоналу шляхом укладання різноманітних угод. Регулювання оплати праці на основі колективного договору. Основи організації оплати праці на підприємствах. Тарифно-посадова система (тарифно-кваліфікаційні довідники; кваліфікаційні довідники посад керівників, спеціалістів і службовців; тарифні сітки; схеми посадових окладів, єдина тарифна сітка).

Фонд основної та додаткової заробітної плати, їх склад. Доплати і надбавки як самостійний елемент заробітної плати, що спрямовується на компенсацію або винагороду за суттєві відхилення від нормальних умов роботи. Склад інших заохочувальних та компенсаційних виплат. Витрати, що не належать до складу фонду оплати праці.

Тема 5. Майнові ресурси підприємства

Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності. Класифікація активів підприємства. Характеристики підприємства, що визначають особливості формування його активів.

Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості необоротних активів підприємства як складової його ресурсів.

Сутність, класифікація та особливості відтворення основних засобів підприємства. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні інструменти оцінки стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

Методичні інструменти аналізу та оцінки необоротних активів підприємства.

Обґрунтування планового обсягу необоротних активів підприємства: завдання, етапи та методи.

Резерви підвищення ефективності експлуатації необоротних активів підприємства. Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація. Відмітні характеристики оборотних активів як складової ресурсів підприємства. Поняття та особливості кругообігу оборотних активів підприємства. Сутність та методика оцінки виробничого, операційного та фінансового циклів підприємства.

Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємства: сутність, класифікація, види вартості та методи оцінювання вибуття.

Методичні інструменти аналізу матеріальних оборотних активів підприємства. Обґрунтування планового обсягу матеріальних оборотних активів підприємства:

завдання, етапи та методи. Поняття норми та нормативу матеріальних запасів, методи нормування матеріальних запасів. Система контролю за рухом матеріальних запасів.

Резерви підвищення ефективності формування та використання матеріальних оборотних активів підприємства.

Тема 6. Фінансові ресурси (капітал) підприємства

Капітал підприємства: поняття, характеристика сутності з позицій різних підходів.

Класифікація капіталу підприємства.

Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Фінансові ресурси, що забезпечують формування власного капіталу підприємства.

Позиковий капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежать від основних характеристик підприємства.

Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства. Кругообіг фінансових ресурсів підприємства n перебігу формування його капіталу.

Методичні інструменти аналізу капіталу підприємства за джерелами формування: поняття, завдання, етапи та основні методи.

Планування обсягу та структури капіталу підприємства за джерелами формування: сутність, етапи та методи.

Резерви зростання капіталу підприємства.

Тема 7. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

Витрати у системі результативних показників діяльності підприємства.

Загальна характеристика витрат, поточних та капітальних витрат підприємства, собівартості продукції, послуг та робіт. Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів поточних витрат підприємства.

Класифікація поточних витрат. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.

Показник собівартості продукції та порядок їх обчислення. Поняття калькування продукції підприємства. Особливості калькулювання собівартості продукції на підприємствах окремих галузей.

Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства. Зміст та механізм дій виробничого левериджу. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

Обґрунтування планового обсягу поточних витрат підприємства. Кошторис витрат виробництва: поняття. склад та методи складання.

Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства.

Тема 8. Доход та цінова політика підприємства.

Доходи підприємства в системі економічних показників йоro діяльності. Класифікація підприємства.

Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства.

Особливості формування доходів від операційної діяльності в окремих галузях господарювання доходів. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності.

Ціпова політика підприємства як фактор формування йоro доходів від реалізації продукції: сутність та етапи розроблення. Характеристика ціноутворюючих факторів. Методи ціноутворення. Напрями забезпечення ефективності цінової політики.

Методичні інструменти та послідовність аналізу доходів підприємства.

Планування доходів підприємства: поняття, завдання та послідовність. Етапи планування доходів підприємства. Методи планування доходів підприємства: особливості й умови їх застосування.

Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємств.

Тема 9. Фінансові результати діяльності підприємства

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку у, джерела його утворення. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами йоro діяльності.

Напрями розподілу та використання чистого прибутку підприємства.

Система показників, що характеризують процеси формування та розподілу прибутку підприємства.

Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства. Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методичні оцінки.

Тема 10. Конкурентоспроможність підприємства

Сутність конкурентоспроможності підприємства. Класифікація видів та параметри конкурентоспроможності підприємства. Систематизація факторів, що визначають конкурентоспроможність підприємства.

Визначення підприємств-конкурентів. Особливості формування інформаційної бази оцінки конкурентоспроможності підприємства. Поняття та класифікація методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства.

Методи оцінки поточної конкурентоспроможності підприємства: основні характеристики та особливості застосування в перебігу оцінки статичної та динамічної конкурентоспроможності.

Обґрунтування заходів щодо зміцнення конкурентоспроможності підприємства.

Тема 11. Фінансово-інвестиційний стан підприємства та методи його оцінки

Поняття фінансового стану підприємства, мета та задачі його дослідження. Основні елементи, що визначають фінансовий стан підприємства.

Поняття та методи оцінки фінансового стану підприємства.

Поняття операційного та фінансового «важелів». Методика аналізу впливу сукупного «Важеля».

Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства.

Показники оцінки рентабельності діяльності підприємства. Показники оцінки ділової активності підприємства. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства.

Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. Вимоги до інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. Послідовність етапів здійснення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства.

Тема 12. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки

Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерії оцінки діяльності підприємства. Види ефекту. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показники ефективності діяльності підприємства.

Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної та інвестиційної. Оцінка ефективності інвестиційних проєктів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4 семестр												
Тема 1. Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці	16	4	2			10	17	1				16
Тема 2. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємств	14	6	2			6	16	2				14
Тема 3. Управління збутовою діяльністю підприємств	16	4	2			10	15	1				14
Тема 4. Трудові ресурси підприємства	16	4	2			10	15	1				14
Тема 5. Майнові ресурси підприємства	16	4	2			10	15	1				14
Тема 6. Фінансові ресурси (капітал) підприємства	16	6	4			6	16	2				14
Тема 7. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	16	4	2			10	16	2				14
Контрольна робота	10				10		10				10	
Разом 5 семестр	120	32	16		10	62	120	10			10	100

5 семестр												
Тема 8. Доход та цінова політика підприємства	18	6	3			9	20	2				18
Тема 9. Фінансові результати діяльності підприємства	18	6	3			9	20	2				18
Тема 10. Конкурентоспромо жність підприємства	18	6	3			9	20	2				18
Тема 11. Фінансово-інвестиційний стан підприємства та методи його оцінки	18	6	3			9	15	2				13
Тема 12. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки	18	6	3			9	15	2				13
Разом 6 семестр	90	30	15			45	90	10				80
Усього годин	210	62	31		10	107	210	20			10	180

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
4 семестр		
1	Тема 1. Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці	2
2	Тема 2. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємств	2
3	Тема 3. Управління збутовою діяльністю підприємств	2
4	Тема 4. Трудові ресурси підприємства	2
5	Тема 5. Майнові ресурси підприємства	2
6-7	Тема 6. Фінансові ресурси (капітал) підприємства	4
8	Тема 7. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	2
	Разом за 4 семестр	16
5 семестр		
1-2	Тема 8. Доход та цінова політика підприємства	3
2-3	Тема 9. Фінансові результати діяльності підприємства	3
4-5	Тема 10. Конкурентоспроможність підприємства	3
5-6	иційний стан підприємства та методи його оцінки	3
7-8	Тема 12. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки	3
	Разом за 5 семестр	15
	Разом	31

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	4 семестр		
1	Тема 1. Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці	10	16
2	Тема 2. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємств	6	14
3	Тема 3. Управління збутовою діяльністю підприємств	10	14
4	Тема 4. Трудові ресурси підприємства	10	14
5	Тема 5. Майнові ресурси підприємства	10	14
6	Тема 6. Фінансові ресурси (капітал) підприємства	6	14
7	Тема 7. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	10	14
	Контрольна робота	10	10
	Разом за 4 семестр	72	110
	5 семестр		
8	Тема 8. Доход та цінова політика підприємства	9	18
9	Тема 9. Фінансові результати діяльності підприємства	9	18
10	Тема 10. Конкурентоспроможність підприємства	9	18
11	Тема 11. Фінансово-інвестиційний стан підприємства та методи його оцінки	9	13
12	Тема 12. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки	9	13
	Разом за 5 семестр	45	90
	Разом	117	190

6. Індивідуальні завдання

Контрольна робота – вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується студентами протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Проблеми наукового пошуку, зображені в контрольних роботах студентів, можуть знайти своє продовження в дипломних роботах. Таким чином забезпечується наступність науково-дослідницької діяльності студентів від курсу до курсу, послідовність засобів і форм її проведення відповідно до логіки навчального процесу.

Кожен з студентів отримує індивідуальне завдання, що сприяє:

- поглибленому вивченню теоретичного матеріалу;
- формуванню вмінь використання методів аналізу та оцінки факторів, що визначають розвиток готельного господарства світу;
- залученню студентів до самостійної роботи з науковою літературою конкретного спрямування та розвитку навиків глибокого вивчення, узагальнення та систематизації підібраного матеріалу;
- розвитку здібностей до формулювання авторських висновків та пропозицій на основі проведеного дослідження.

Контрольна робота виконується студентом самостійно і здається у встановлений кафедрою термін.

Передумовами виконання індивідуального завдання слугують:

- систематичне відвідування лекцій,
- активна участь в роботі на семінарських заняттях,
- творча ініціатива,
- відповідальність та організованість студента.

Вибір теми дослідження є відповідальним етапом для початкового науковця. Під час вибору теми слід користуватися наступними рекомендаціями:

- тема має бути актуальною,
- мати наукове та практичне значення;
- міститися в рамках наукових інтересів дисципліни «Економіка підприємства»;
- викликати особисту творчу зацікавленість студента. Контрольна робота повинна містити наступні обов'язкові складові:
- Титульний лист;
- Зміст;
- Вступ;
- Основна частина;
- Висновки;
- Список використаних джерел;
- Додатки (при необхідності).

Всі частини контрольної роботи повинні бути пов'язані між собою (кожен наступний розділ є логічним продовженням попереднього).

При оцінці контрольної роботи враховується ступінь розкриття теми та відображення головного змісту, глибина опрацювання відповідних тематичних джерел інформації, вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення практичних проблем, логічність викладу, здатність робити висновки з проведеного дослідження, відповідність технічного оформлення зазначеним нормам, якість підсумкової співбесіди або доповіді. Оцінка дається кожному з вказаних елементів виконаної роботи. Загальна кількість балів – 11.

Загальна оцінка складається з оцінки за саму роботу, оцінки за знання студентом матеріалу контрольної роботи при її захисті.

Критеріями оцінки роботи є:

а) за формою:

1) збалансованість роботи за структурою і змістом;

2) правильність застосування цитат, оформлення посилань;

3) якість оформлення роботи в цілому відповідно до вимог, що пред'являються;

б) за змістом:

1) повнота розкриття теми, самостійність написання роботи;

2) логічність викладу матеріалу;

3) наявність рішення конкретних завдань;

4) наявність актуального графічного матеріалу;

5) уміння аналізувати теоретичний і практичний матеріал, робити узагальнення і висновки;

6) новизна і різноманітність фактичного матеріалу; в) за рівнем захисту:

1) лаконічність та уміла презентація роботи;

2) чіткість і повнота відповідей на поставлені питання.

7. Методи навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання за допомогою різноманітних методів нав-чання та відповідних засобів діагностики/ форм оцінювання відповідно до ОПП.

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Економіка підприємства»

Шифр ПРН (відповідно до ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики / форми оцінювання
РН 02.	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з готельної та ресторанної справи, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних та ресторанних послуг, а також суміжних наук.	Лекція, вирішення кейсів, виконання в командах проблемно-орієнтованого завдання, аналітичне завдання	Оцінювання рішень ситуаційних задач, тестових завдань; усних відповідей на практичних заняттях, залікова робота
РН 05.	Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.	Лекція, вирішення кейсів, надання зворотного зв'язку	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях; тестових завдань, розв'язування ситуаційних задач, залікова робота
РН 10.	Розробляти нові послуги (продукцію), використовуючи сучасні технології виробництва та обслуговування споживачів.	Лекція, проблемно-орієнтоване навчання, аналіз практичних кейсів, виконання індивідуальних і командних проєктних завдань, презентація розроблених послуг (продукції)	Оцінювання проєктних та аналітичних завдань; презентація розроблених послуг (продукції), оцінювання практичних кейсів, залікова робота
РН 12.	Здійснювати ефективний контроль якості продуктів та послуг закладів готельного і ресторанного господарства.	Застосування методів аналізу якості продуктів та послуг закладів готельного і ресторанного господарства	Презентація результатів застосування методів аналізу якості продуктів та послуг закладів готельного і ресторанного господарства
РН 13.	Визначати та формувати організаційну структуру підрозділів, координувати їх діяльність, визначати їх завдання та штатний розклад, вимоги до кваліфікації персоналу.	Пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), підготовка презентацій за заданою проблематикою, аналітичне, розрахункове завдання	Оцінювання розрахункових та проєктних завдань
РН 16.	Виконувати самостійно завдання, розв'язувати задачі і проблеми,	Самостійна робота, проблемно-орієнтоване навчання, вирішення	Оцінювання самостійних, розрахункових та

	застосовувати їх в різних професійних ситуаціях та відповідати за результати своєї діяльності.	ситуаційних та розрахункових задач, аналіз професійних кейсів, індивідуальні завдання, надання зворотного зв'язку	ситуаційних завдань; усних відповідей на практичних заняттях; тестових завдань, залікова робота
РН 20.	Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.	Лекція, проблемно-орієнтоване навчання, аналіз нормативно-правових та інформаційних джерел, обговорення проблемних ситуацій, аналіз кейсів сталого розвитку, дискусія	Оцінювання аналітичних та ситуаційних завдань; тестових завдань; усних відповідей на практичних заняттях; презентація результатів аналізу, залікова робота
РН 23.	Застосовувати фінансову інформацію для прийняття рішень, вміти забезпечувати фінансову ефективність бізнесу.	Лекція, розв'язування розрахункових задач, аналіз фінансової інформації, вирішення практичних кейсів, виконання аналітичних та розрахункових завдань	Оцінювання розрахункових та аналітичних завдань; розв'язування ситуаційних задач; тестові завдання; презентація результатів фінансового аналізу, залікова робота

8. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах:

- оцінювання роботи студентів під час практичних занять;
- оцінка за індивідуальну роботу студентів;
- проведення проміжного контролю;
- проведення підсумкового контролю.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль.

Проміжний контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати, дорівнює 60.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. До екзамену допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю та написання і захисту індивідуальної роботи. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань становить 40.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел під час екзамену студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Економіка підприємства».

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового

контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Підсумковий семестровий контроль в формі заліку за розділом 1 (4 семестр)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Разом	Залікова робота	Сума
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	60	40	100 (мінімум – 50)
7	7	7	7	7	7	7	11			
60 (мінімум – 20)										

Т1, Т2 ... – теми розділів.

Підсумковий семестровий контроль в формі екзамену за розділом 2 (5 семестр)

Поточний контроль, самостійна роботи					Разом	Екзаменаційна робота	Сума
Т8	Т9	60	Т11	Т12	60	40	100 (мінімум – 50)
12	12	12	12	12			
60 (мінімум – 20)							

Т1, Т2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку та екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 35 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання. Без виконання курсової роботи здобувач не допускається до екзамену.

Максимальна кількість балів при поточному контролі - 60. За залік (5 семестр) та екзамен (6 семестр) - 40 балів.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни
Критерії поточного оцінювання знань студентів для 4 семестру

Вид завдання, що оцінюється	Система оцінювання знань, бали		Критерії оцінки
Оцінювання знань практичних занять (письмова або усна відповідь)	від 1.0 до 7.0	7.0	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамото інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання
		6.0-3.0	виставляється здобувачу вищої освіти, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок
		1.0-2.0	виставляється, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив недостатні знання основного програмного матеріалу, в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення

Критерії поточного оцінювання знань студентів для 5 семестру

Вид завдання, що оцінюється	Система оцінювання знань, бали		Критерії оцінки
Оцінювання знань практичних занять (письмова або усна відповідь)	від 1.0 до 12.0	12.0-7.0	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання
		6.0-4.0	виставляється здобувачу вищої освіти, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок
		3.0-1.0	виставляється, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив недостатні знання основного програмного матеріалу, в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення

Критерії оцінювання контрольної роботи з дисципліни

№	Складові роботи	Бали
1.	Оформлення відповідно вимог стандарту	1
2.	Структурно-логічна побудова роботи, актуальність теми	5
3.	Висновки	2
4.	Захист індивідуальної роботи	3
5.	Разом	11

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО
Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах, тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, пресрелізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, що передбачають перевірку

розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу.

Структура екзамену:

- тести – 20 балів (20 тестових завдань х 1,0 балу);
- 2 відкриті питання творчого характеру – 20 балів (по 10 балів кожне).

Критерії оцінювання тестових завдань під час складання екзамену

Бали	Критерії оцінювання
20–18	Відповіді повні, без помилок; демонструється глибоке розуміння матеріалу та вміння застосовувати знання на практиці.
17–15	Відповіді в основному правильні, незначні неточності; знання достатні для розв’язання завдань, але бракує деталізації чи прикладів.
14–11	Є помилки у відповідях; продемонстроване лише часткове розуміння матеріалу; приклади або аргументація подані неповністю.
10–6	Відповіді поверхові, багато неточностей; знання фрагментарні, застосування на практиці утруднене.
5–1	Дуже низький рівень знань; більшість відповідей неправильні або відсутні; відсутнє логічне обґрунтування.
0	Завдання не виконано або всі відповіді неправильні.

Критерії оцінювання задач під час складання екзамену

Бали	Критерії оцінювання
10	Задачу розв’язано повністю і правильно. Продемонстровано глибоке розуміння сутності економічних та управлінських процесів, правильно визначено послідовність розв’язання, обґрунтовано вибрано формули та методи розрахунку. Усі розрахунки виконано без помилок, наведено необхідні проміжні результати, правильно визначено кінцевий результат та сформульовано обґрунтований змістовний висновок.
9–8	Задачу розв’язано правильно або майже повністю правильно. Правильно визначено алгоритм розв’язання, використано відповідні формули та методи. Основні розрахунки виконано правильно, кінцевий результат визначено коректно. Можливі окремі несуттєві арифметичні неточності, недоліки в оформленні або недостатньо повний висновок, які не впливають на загальну правильність розв’язання.
7–6	Задачу розв’язано в основному правильно, продемонстровано достатнє розуміння навчального матеріалу та правильний загальний підхід до її виконання. Правильно визначено основні показники та використано відповідні формули, однак допущено окремі суттєві помилки у розрахунках, недостатньо обґрунтовано окремі етапи або неповністю сформульовано висновок. Кінцевий результат може містити неточності.
5–4	Задачу розв’язано частково. Студент розуміє загальний зміст задачі та демонструє окремі необхідні знання, але допускає суттєві помилки у виборі формул, визначенні показників або послідовності розрахунків. Розв’язання містить лише частину необхідних етапів, висновок відсутній або недостатньо обґрунтований.
3–1	Задачу розв’язано фрагментарно. Студент частково розуміє умову та може виконати лише окремі елементарні дії, однак не володіє необхідним алгоритмом розв’язання. Допущено значну кількість суттєвих помилок у формулах, розрахунках та визначенні результату. Обґрунтування та висновок відсутні або є неправильними.
0	Задачу не розв’язано або наведене розв’язання не демонструє розуміння навчального матеріалу. Формули та методи розрахунку не визначено або використано неправильно, розрахунки відсутні чи є повністю неправильними, кінцевий результат та обґрунтований висновок не наведено.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирьохрівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
0-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
2. Економіка підприємства: конспект лекцій длядобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 181 «Харчові технології» / укладач: О.Д. Тімченко; ДБТУ. – Харків : 2023. – 173 с. https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/7f8ca313-dfa6-4e68-ac2f-1293e0861252/content
3. Лема, Галина Володимирівна.Економікапідприємства: навчальний посібник/Г.Лема, Р. Вільгуцька, В. Харчук, І. Олексів, Т. Лісович ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет "Львівська політехніка", Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту, Кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва. – Львів : Растр-7, 2023. – 120 с. https://discovery.kpi.ua/Record/000643834
4. Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. – Суми : Університетська книга, 2023. – 702 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/91523/1/Business_Innovation_2023.pdf
5. Іванова О.А., Решетняк О.І. Економіка сучасного підприємства: Навч. посіб. / Нар. укр. акад., [каф. економіки та права]. – Харків : Вид-во НУА, 2024. – 355 с. http://212.111.199.131/jspui/bitstream/123456789/2694/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%95%D0%A1%D0%9F_2024_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C_%D0%A0%D0%B5%D1%88%D0%B5%D1%82%D0%BD%D1%8F%D0%BA_1.pd

Допоміжна література

6. Економіка підприємства [Текст]: підручник;затв.МОН/зазаг. ред. Л.Г. Мельника.– Суми: Університетська книга, 2015. – 865 с. – (іл.).
7. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.С. Іванілов. – 5-те вид. – К.: ЦУЛ, 2011. – 757 с. – (іл.).
8. Шваб Л.І. Економіка підприємства [Текст] : підручник для студ. вищ. навч. закладів; рекоменд. МОН. – К.: Каравела, 2011. – 415 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

9. Господарський Кодекс України від 16.01.5005 № 456-IV / [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/456-15
10. Податковий Кодекс України від 05.15.5010 № 5755-VI / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/5755-17
11. Кодекс законів про працю України (КЗпП) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/555-08
12. Закони України / [електронний ресурс]. – режим доступу: http://kodeksy.com.ua/zakoni_ukraini.htm
13. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.05.2015 № 75 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0556-15

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ПОДОВЖЕННЯ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з забороною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік та екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі.

Додаток 1

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни_____
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20_____/20_____н. р.

Заступник декана _____факультету з навчальної роботи

_____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

«____» _____20___р.

Голова науково-методичної комісії _____факультету

_____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

«____» _____20___р.